

NR 08/137 SIERPIEŃ 2022

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK

SILESIA

TRAM NEWS

ISSN 2299-2790

Nakład: 10 000 egz.

AKTUALNOŚCI

**Klimatyzacja
w wagonach
2012N**

» str. 2

SPACERY PO REGIONIE

**Miasto, które
cieszy atrakcjami**

» str. 6-7

ROZMAITOŚCI

**Dzień Otwarty
Zajezdni
Tramwajowej
w Gliwicach**

» str. 8

**55. urodziny jedyne-
go takiego tramwaju**

» str. 3

Jedźmy razem

Jakże prawdziwe jest powiedzenie, że wszystko co dobre, szybko się kończy... Minął czas wakacyjnej bez troski, pora wracać do codziennych obowiązków szkolnych i zawodowych. Uczynimy to z nową energią, pogodą ducha i optymizmem! Końcówka lata obfituje w wiele ciekawych wydarzeń w miastach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Kibice ekscytują się przede wszystkim Mistrzostwami Świata w Siatkówce Mężczyzn, rozgrywanymi w Katowicach i Gliwicach. Nasi siatkarze mają szansę – tak jak w 2014 roku – rozegrać wielki finał w Spodku i po raz trzeci z rzędu zdobyć złoty medal. Więcej na temat siatkarskiego święta piszemy na stronie 9. Nie ulega wątpliwości, że w organizowaniu dużych imprez duże znaczenie ma sprawny transport publiczny, który w naszej Metropolii jest sukcesywnie unowocześniany. W tym numerze informujemy m.in. o tym, że trwa proces doposażenia w klimatyzację 5 wagonów typu Pesa 2012N, zakupionych w ramach poprzedniego projektu unijnego. Z kolei o postępach prac prowadzonych w ramach obecnego projektu inwestycyjnego piszemy na stronie 4.

Skoro o dużych wydarzeniach mowa, cieszymy się z powrotu naszej flagowej imprezy, czyli Dnia Otwartego Zajeźdźni Tramwajowej. Po dwuletniej przerwie niezwykle miło będzie nam spotkać się z Państwem osobiście, a nie za pomocą elektronicznych środków przekazu. Tegoroczny Dzień Otwarty odbędzie się w zajeźdźni tramwajowej w Gliwicach – jak zwykle w trakcie Europejskiego Tygodnia Mobilności – w sobotę 17 września. Warto zarezerwować sobie ten dzień, by spędzić go w naszych gościnnych progach. Program prezentujemy na stronie 8.

W sierpniowym wydaniu naszego czasopisma odnotowujemy, że minęło 55 lat od wyprodukowania w Chorzowskiej Wytwórni Konstrukcji Stalowych wagonu 13Np nr 308. Więcej o tym przeczytają Państwo na stronie 3.

Szukając pomysłu na ciekawe zakończenie wakacji mogą Państwo skorzystać z zaproszenia na wycieczkę do Cieszyna. O jego atrakcjach piszemy na stronach 6 i 7. Zachęcamy także do rozwiązania naszej krzyżówki, a najmłodszych do udziału w rysunkowej zabawie. Ponadto na stronie 11 informujemy o konkursie na projekt tramwajowej planszówki, zorganizowanym z okazji Europejskiego Tygodnia Mobilności. Życzę miłej i relaksującej lektury!

Bolesław Knapik
Prezes Zarządu Spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Klimatyzacja zagościła w wagonach 2012N

Trwa proces doposażenia wagonów Pesa 2012N w systemy klimatyzacji przedziałów pasażerskich. Dwa pierwsze takie tramwaje z klimatyzacją już wożą pasażerów, a do końca roku system klimatyzacji zyskają kolejne trzy wagony.

Zdjęcia: archiwum Tramwaje Śląskie S.A.

W ramach unijnej perspektywy na lata 2007-2013, spółka Tramwaje Śląskie S.A. zamówiła w firmie PESA Bydgoszcz SA 30 wagonów typu Twist, oznaczonych symbolem 2012N. Te 32-metrowe tramwaje rozpoczęły służbę na śląsko-zagłębiowskich torach w latach 2013-2014 i choć były wówczas najnowocześniejsze w taborze Spółki, to przedział pasażerski nie był klimatyzowany. W klimatyzację wyposażona była jedynie kabina motorniczego, choć system wentylacji wagonu zbudowano tak, by w przyszłości można było doposażyć wagon w urządzenia klimatyzacyjne.

W 2022 roku klimatyzacja przedziału pasażerskiego wzbogaci wyposażenie 5 wagonów typu 2012N.

Montażu dokonuje producent. W połowie sierpnia na tory wyjechał najpierw jeden, a kilka dni później drugi wagon doposażony w klimatyzację przedziału pasażerskiego. Trwa montaż systemu w kolejnych wagonach.

Dzięki pozyskanym funduszom unijnym oraz środkom własnym spółka Tramwaje Śląskie S.A. stale podnosi standard świadczonych usług, starając się sprostać oczekiwaniom pasażerów. W klimatyzację przedziału pasażerskiego wyposażone są wszystkie nowe tramwaje, zakupione w ramach projektu inwestycyjnego dofinansowanego środkami unijnymi w perspektywie unijnej na lata 2014-2020: typu 2017N i typu 2012N-10 produkcji PESA Bydgoszcz SA oraz typu MF10AC i MF11AC BD produkcji Modertrans Poznań Sp. z o.o. Ponadto Zakład Usługowo Remontowy spółki Tramwaje Śląskie S.A. w Chorzowie, w ramach prowadzonych modernizacji wagonów typu 116 Nd, doposażył w układ klimatyzacji przedziału pasażerskiego już 4 wagony, a proces ten będzie kontynuowany podczas modernizacji kolejnych pojazdów tego typu. Obecnie Spółka dysponuje 62 wagonami w pełni klimatyzowanymi.

red

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny: Waldemar Kosior

Redaktor wydania: Andrzej Zowada

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

55. urodziny jedynego takiego tramwaju

Prawie 40-osobowa grupa miłośników wybrała się w podróż po śląsko-zagłębiowskiej sieci tramwajowej jedynym tramwajem typu 13Np, jakim dysponuje spółka Tramwaje Śląskie S.A. Okazja była nie byle jaka – 55. urodziny tego pojazdu.

Od czasu do czasu, jako Klub Miłośników Transportu Miejskiego w Chorzowie Batorym mamy możliwość współorganizować wraz ze spółką Tramwaje Śląskie S.A. przejazdy specjalne historycznymi tramwajami. Tym razem okazją do takiego przejazdu było 55-lecie wagonu 13Np nr 308, a ten nietypowy kurs odbył się w niedzielę 14 sierpnia 2022 roku.

Tego dnia nasz jubileuszowy tramwaj pokazał się w miejscach, w których na co dzień nie bywa. Można było zobaczyć nas oczywiście w centrum Katowic, na będzińskiej „nerce” czy Osiedlu Zamkowym, w Czeladzi na dworcu, na pętli w sosnowieckim Zagórzu, na chorzowskim Rynku, bytomskim placu Sikorskiego, w Rudzie Śląskiej na pętli Chebzie oraz na zabrzańskich pętlach: Biskupice, Makoszowy i Lompy. To wydarzenie zostało uwiecznione na wielu fotografiach wykonywanych przez większość uczestników – tak więc na pewno nie zostanie zapomniane. Poza zdjęciami uczestnikom o wydarzeniu przypominać będzie pamiątkowy bilet. Na przejazd specjalny przyjechali goście z różnych zakątków Polski. Co więcej, można powiedzieć, że miało ono charakter międzynarodowy, bowiem mieliśmy przyjemność gościć miłośnika z Austrii, a konkretnie z Wiednia.

Gwóźdź programu – jakim był wagon 13Np nr 308 – ma za sobą kawał historii. Wyprodukowano go w 1967 roku w Chorzowskiej Wytwórni Konstrukcji Stalowych z przeznaczeniem dla Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Warszawie. Wagon typu 13N to pierwszy polski typ tzw. tramwaju szybkiego (wzorowanego na konstrukcji czechosłowackiej Tatry T1, która wywodzi się z amerykańskich wagonów PCC; zdobyte doświadczenie posłużyło później do stworzenia konstrukcji kultowych wagonów typu 102N i 105N).

W Warszawie wagon ten otrzymał numer 366 i co ciekawe, w strukturach MZK Warszawa przez następne 46 lat miał okazję stacjonować w każdej ze stołecznych zajezdni. W całej swojej historii przeszedł 16 remontów. Ostatni, zakończony 30 grudnia 2009 roku, był zarazem ostatnim remontem wagonów typu 13N w Warszawie, przed ich wycofaniem w eksploatacji. Podczas remontów znacznie zmienił się jego wygląd, zmianie uległa także aparatura elektryczna, przez co pojazd oznaczany został typem 13Np, w odróżnieniu od oryginalnego 13N. Ostatni raz na trasę w ruchu liniowym w Warszawie wyjechał 28 grudnia 2012 roku na linię nr 28. Wagon ten ostatni raz po warszawskich torach jeździł

5 stycznia 2013 roku, biorąc udział, wraz z innymi wycofywanymi wówczas z ruchu wagonami 13Np, w symbolicznym pożegnaniu wagonów tego typu, które w ciągu lat stały się symbolem stolicy Polski.

6 września 2013 roku wagon ten wjechał na lawecie na teren chorzowskiego Zakładu Usługowo Remontowego, gdzie dzięki jego pracownikom oraz członkom Klubu Miłośników Transportu Miejskiego w Chorzowie Batorym, został uruchomiony i przeszedł gruntowną zmianę wyglądu zewnętrznego (malowanie w nasze barwy), otrzymując numer boczny 308. Na śląskich torach oficjalnie zadebiutował 21 września 2013 roku podczas Dnia Otwartego Zajezdni Stroszek. Obecnie wagon ten kursuje na weekendowej linii nr 23. Wagon ten jest najstarszym polskim tramwajem szybkobieżnym pozostającym w ciągłym ruchu liniowym, przeszło 55 lat bez większej przerwy wożąc pasażerów.

Więcej zdjęć z urodzinowego przejazdu wagonu 13Np można zobaczyć na blogu fotograficznym komunikacyjnepodrozezfotografia.blogspot.com.

Jakub Opic, Adrian Pander, Aleksandra Starosta

Zdjęcia: Aleksandra Starosta

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

w Bytomiu:

- Dla inwestycji na ul. Piekarskiej i Sądowej wykonawca zdemontował torowisko i sfrezował nawierzchnię na ul. Piekarskiej na odcinku Żeromskiego – Piłsudskiego oraz zdemontował torowisko w rejonie ul. Powstańców Warszawskich.
- Na zadaniu od centrum do Stroszka zabudowano cztery rozjazdy wprowadzając dwa odcinki jednotorowe, na których wykonawca zdemontował stare torowisko.

Bytom, ul. Strzelców Bytomskich

w Chorzowie:

- Na ul. 3 Maja na odcinku Katowicka – Floriańska wykonywano sieć trakcyjną. Na odcinku Floriańska – Styczyńskiego przywrócony został dwukierunkowy ruch kołowy. Ze względu na małe zaangażowanie wykonawcy Inżynier Kontraktu wystąpił o zintensyfikowanie prac.
- Dla zadania przebudowy torowiska od wiaduktu przy Hucie Kościuszko do ul. Metalowców wykonawca prowadził pomiary hałasu, wycinkę krzewów i drzew oraz gromadził materiały budowlane w rejonie placu budowy.

w Dąbrowie Górniczej:

- Prace trwały w rejonie pętli przy Urzędzie Pracy, gdzie wykonywany jest ruszt torowy, wykonano przejazd drogowo-torowy. Rozpoczęły się prace przy przebudowie podstacji trakcyjnej. Przebudowa przebieg podziemnych będących w zakresie miejskim inwestycji generuje opóźnienia w realizacji prac tramwajowych.

w Katowicach:

- Na zadaniu wzdłuż ul. Grundmanna wykonawca prowadził prace przy budowie rusztu torowego na odcinku od Rawy do wjazdu na teren kompleksu biurowców. Roboty torowe trwały również na skrzyżowaniu z ul. Gliwicką. Zakończyły się prace przy palowaniu pod budowę nowego mostu nad Rawą. Przebudowany został gazociąg.
- Wzdłuż ul. Chorzowskiej na odcinku Złota – Dębowa na torze północnym wykonawca zakończył prace. Zrealizował też prace izolacyjne przejścia podziemnego, na którym układane będą warstwy konstrukcyjne torowiska. We wrześniu planowane jest przełożenie ruchu na nowy tor i zamknięcie przejazdu przez ul. Dębowa.
- Wzdłuż ul. Gliwickiej na odcinku Wiśniowa – Bracka na torze południowym wykonano stabilizację i podbudowę z kruszywa, po czym wykonawca przystąpi do układania rusztu torowego.

w Mysłowicach:

- Na odcinku Świerczyny - Krakowska wykonana jest cała płyta betonowa, rozpoczęły się prace przy układaniu płyt torowych. Na odcinku od Przemszy w stronę pętli rozpoczęły się prace przy układaniu płyt torowych. W zakresie miejskim rozpoczęły się prace na skrzyżowaniu z ul. Krakowską. Ze względu na małe zaangażowanie wykonawcy Inżynier Kontraktu wystąpił o zintensyfikowanie prac.

w Sosnowcu:

- W Zagórzu zrealizowano ostatnie prace konstrukcyjne wiaduktu w ciągu ul. Braci Mieroszewskich; pod wiaduktem ułożono ruszt torowy. Na rondzie Jana Pawła II ułożono ruszt torowy pętli tramwajowej, wykonano warstwę ścieralną jezdni ronda oraz trwałe prace przy budowie ścieżki rowerowej.
- Wzdłuż ul. 1 Maja ułożono ruszt torowy. Doprowadzono nowe kable zasilające i rozpoczęto prace przy przebudowie podstacji trakcyjnej.
- Dla zadania wzdłuż ul. Wojska Polskiego kontynuowane były prace demontażowe starej infrastruktury oraz korytowanie.
- Na ul. Małachowskiego wykonawca nie miał frontu robót.

w Świętochłowicach:

- Wzdłuż ul. Łagiewnickiej prace toczyły się głównie w zakresie miejskim. Wykonany został przejazd przez ul. Bieszczadzką i trwa układanie warstw konstrukcyjnych pod torowisko wydzielone. Trwają prace związane z przebudową sieci teletechnicznych.
- Dla zadania modernizacji torowiska w ul. Katowickiej od granicy z Chorzowem do ul. Żołnierskiej trwa proces projektowy.

w Zabrzu:

- Na zadaniu w Mikulczycach zakończono prace przy palowaniu terenu pod budowę nowego mostu – trwają badania nośności. Wykonawca przystąpił do prac na skrzyżowaniach przebudowywanych przez innych wykonawców na zlecenie Miasta Zabrze.
- Dla zadania w ciągu ul. Wolności wykonawca ułożył torowisko w płytach na przejazdach przez al. Bohaterów Monte Cassino oraz ulice Sienkiewicza i Rymera. Trwają prace asfaltowe przed dopuszczeniem tych skrzyżowań do ruchu kołowego. Wykonawca przebudowuje gazociąg i wodociąg oraz kontynuuje prace przy układaniu rusztu torowego, a także prace ziemne za pętlą Zaborze.

Katowice, ul. Grundmanna

Zabrze, ul. Tarnopolska

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane są z Projektem pn.: „Zintegrowany Projekt modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w perspektywie UE 2014-2020.

W Tramwajach Śląskich nie tylko tramwaje są elektryczne

O ekologicznych walorach elektrycznych tramwajów nie trzeba przekonywać chyba nikogo. To źródło napędu wagonów tramwajowych stosowane jest w górnośląskich miastach od 1898 roku. 124 lata później spółka Tramwaje Śląskie S.A. wprowadza do eksploatacji elektryczne samochody, które rozpoczynają właśnie służbę, jako pojazdy Nadzoru Ruchu.

Od wielu lat spółka Tramwaje Śląskie S.A. inwestuje w rozwiązania sprzyjające ekologii. Napędy kupowanych nowych tramwajów są energooszczędne i uzupełnione systemem odzysku energii elektrycznej podczas hamowania, oświetlenie zajezdni i terenów należących do Spółki sukcesywnie wymieniane jest na ledowe, a to samo dotyczy oświetlenia ulicznego montowanego na słupach trakcyjnych na wielu odcinkach modernizowanych torowisk. Spółka szykuje się do budowy na terenie zajezdni tramwajowych farm fotowoltaicznych, umożliwiających pozyskiwanie czystej energii elektrycznej ze źródła odnawialnego. Kolejnym krokiem jest wprowadzenie do eksploatacji pierwszych samochodów elektrycznych. Samochody Dacia Spring przekazane zostały właśnie służbie Nadzoru Ruchu. – Kontrolerzy poruszają się w miastach GZM, praktycznie zawsze w gęstym ruchu miejskim i na krótkich odcinkach.

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Co chwilę zatrzymują się, by wykonać swoje obowiązki. Silniki spalinowe nie znoszą dobrze takiej eksploatacji, zaś elektryki w takich warunkach sprawdzają się idealnie, a przy tym nie emitują ani spalin, ani hałasu – mówi Andrzej Zowada, rzecznik spółki Tramwaje Śląskie S.A. Spółka Tramwaje Śląskie S.A. zdecydowała się na najem długoterminowy 4 samochodów, które w roli pojazdów Nadzoru Ruchu będą służyć przez 3 lata. Te 4-osobowe auta dysponują silnikiem elektrycznym osiągającym maksymalną moc 33 kW (45 KM), a zasięg w cyklu miejskim na pełnej baterii wynosi ok. 200-230 km. Na terenie siedziby Spółki w Chorzowie Batorem zamontowana została ładowarka typu Wallbox duo, pozwalająca na jednoczesne ładowanie 2 samochodów. Czas pełnego ładowania akumulatorów wynosi ok. 4-5 godzin.

red

W ramach cyklu artykułów, który zatytułowaliśmy „Spacery po regionie”, zachęcamy do wspólnych wędrówek ścieżkami Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Są to wyprawy niezwykle - odwiedzimy interesujące miejsca i obiekty, które znajdują się blisko nas, po sąsiedzku albo nawet w naszym mieście, a dla wielu wciąż pozostają nieznane.

Miasto, które cieszy atrakcjami

Cieszyn - miasto położone na granicy Polski i Czech, ma niezwykłą i bogatą historię. Legenda głosi, że jego początki sięgają czasów trzech braci: Bolka, Leszka i Cieszka. Mieli oni przybyć na tę ziemię w 810 roku i odkrywając źródło, postanowili osiedlić się nad rzeką Olzą. Gród zaś nazwali Cieszynem - od słowa „cieszym się”. Aby upamiętnić legendarnych założycieli miasta, jego mieszkańcy wybudowali studnię, zwaną Studnią Trzech Braci.

Legenda pozostaje jednak tylko legendą. Z zapisów historycznych wynika natomiast, że na przełomie IX i X wieku na Górze Zamkowej powstał gród broniący południowych granic państwa Polan, będąc jednocześnie siedzibą kasztelana. Z funkcjonującego pod wzgórzem podgrodzia stopniowo wyłoniło się samodzielne miasto. Po podziale Śląska między poszczególne rody Piastów cieszyńska kasztelania weszła w skład księstwa opolsko-raciborskiego. Już w 1290 roku utworzone zostało samodzielne Księstwo Cieszyńskie, które w 1327 roku stało się częścią korony czeskiej. Dynastia Piastów wygasła w 1653 roku - wówczas księstwo stało się własnością Habsburgów, którzy władali nim do rozpadu monarchii austro-węgierskiej w 1918 roku. Spór o przynależność terytorialną Śląska Cieszyńskiego doprowadził do podziału miasta w 1920 roku. Od tego czasu jednolity dotąd

organizm rozwija się jako dwa graniczne miasta przedzielone rzeką Olzą: Cieszyn i Czeski Cieszyn. Nasz spacer po kilku wybranych miejscach w Cieszynie rozpoczniemy od Wzgórza Zamkowego. Ślady osadnictwa pojawiły się tu już w V wieku p.n.e. Na przełomie X i XI wieku wzgórze było siedzibą granicznej kasztelanii, a później książąt cieszyńskich. Z tego okresu pozostała romańska rotunda św. Mikołaja, wzniesiona w XI wieku. Zachowała się także XIII-wieczna Wieża Ostatecznej Obrony, która - jak sama nazwa wskazuje - służyła do długotrwałej obrony, nawet po zdobyciu pozostałych części zamku. Kolejną ważną częścią zamkowego wzgórza jest Wieża Piastowska, którą wybudowano w XIV wieku. Budowla pełniła funkcje mieszkalno-obronne i podzielona była na: podziemie, część gospodarczą, mieszkalną oraz obronną, z krenelacjami. W średniowieczu wieża nakryta była wysokim dachem namiotowym. Grubość jej murów wynosi od 2,5 m (w części dolnej) do 1,5 m (w części górnej). Następnym obiektem wzgórza jest klasycystyczny pałac myśliwski Habsburgów, wzniesiony na pozostałościach dolnego zamku w latach 1838-1840. Obecnie budynek jest siedzibą Szkoły Muzycznej, którą ukończyli m.in. Stanisław Hadyna, Jan Sztwierz czy Karol Stryja. Poniżej Wzgórza Zamkowego zauważymy zabudowania dawnego Arcyksiążęcego Browaru Zamkowego, wzniesionego w tym miejscu w 1846 roku. Sam browar w Cieszynie założony został już w 1654 roku i znajdował się pierwotnie w pobliżu Wieży Piastowskiej. Następnie warto udać się w dół ulicą Zamkową, obok Mostu Przyjaźni (dawniej znajdowało się tu przejście graniczne), aby dotrzeć do ulicy Przykopy, gdzie podziwiać można tzw. Cieszyńską Wenecję. Jest to zespół niewielkich budynków wznoszonych od XVI do XIX wieku, z charakterystycznymi mostkami przerzuconymi przez koryto sztucznego kanału Młynówki. W domach tych mieściły się warsztaty i mieszkania rzemieślników cieszyńskich: garbarzy, tkaczy, sukienników, kowali czy garncarzy. Tutaj stał też Wielki Młyn, wzniesiony w 1461 roku oraz łaźnia miejska. Z ulicy Przykopy schodami dojdziemy do ulicy Śru-

Studnia Trzech Braci

tarskiej, a następnie do ulicy Trzech Braci i miejskiej Studni Trzech Braci. To właśnie przy tym źródle mieli spotkać się synowie Leszka III, założyciele miasta. Nad kamienną cembrowiną ustawiono w 1868 roku żeliwną, neogotycką altankę. Z ulicy Trzech Braci można przejść do ulicy Sejmowej oraz do placu Dominikańskiego, gdzie usytuowany jest kościół pw. św. Marii Magdaleny. Świątynia w 2002 roku podniesiona została do godności sanktuarium Matki Boskiej Cieszyńskiej, której obraz od 1997 roku znajduje się nad tabernakulum głównego ołtarza. Kościół wzniesiony został około 1272 roku i pierwotnie nosił wezwanie Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. Wraz z nieistniejącymi dziś zabudowaniami klasztornymi był wówczas własnością dominikanów. Świątynia na przestrzeni wieków była wielokrotnie przebudowywana, a najważniejsza zmiana nastąpiła po pożarze miasta na przełomie XVIII i XIX wieku. Obecny wystrój kościoła to późny barok. We wnętrzu na uwagę zasługuje przede wszystkim ołtarz główny, pochodzący z 1795 roku, autorstwa Andrzeja Kaspra Schweigla z Brna. W centralnej części ołtarza umieszczony został obraz „Umycie nóg przez św. Marię Magdalene”, namalowany przez austriackiego malarza Marcina Schmidta w 1858 roku. Natomiast przy balaskach prezbiterium, w niszy umieszczono nagrobny posąg z przełomu XIV i XV wieku, z przedstawieniem księcia Przemysława I Noszaka. Warto też zwrócić uwagę na barokową chrzcielnicę i ambonę z 1792 roku. Kolejnym punktem wycieczki jest cieszyński Rynek,

Zabytkowy ratusz

Cieszyńska Wenecja**Wieża Piastowska na Wzgórzu Zamkowym**

który powstał w końcu XV wieku. Jest to prostokątny plac, na środku którego stoi studnia z rzeźbą św. Floriana, wykonana w 1777 roku przez Wacława Donaya. Pierwotna zabudowa Rynku uległa zniszczeniu podczas pożaru w 1552 roku, a następnie w wyniku wielkiego pożaru w 1789 roku. W kolejnych latach zabudowa cieszyńskiego Rynku otrzymała barokowo-klasycystyczny kostium. Podczas spaceru po cieszyńskiej starówce z pewnością warto zatrzymać się przy zabytkowym ratuszu. Obecny obiekt pochodzi z 1845 roku i stoi na miejscu poprzednich ratuszowych budynków, a ich pozostałościami są renesansowe podcienia oraz sklepiona sień wejściowa, wsparta na kamiennej kolumnie. Warto dodać, że do ratusza przylega budynek z reprezentacyjną salą posiedzeń z 1906 roku, a na tyłach znajduje się - wzniesiona w 1726 roku tzw. reductowa sala teatralna (obecnie kino). Wizytówkami Rynku w Cieszynie są także: dawny hotel „Pod Brunatnym Jeleniem” z 1912 roku, budynek poczty oraz Dom Polski z 1901 roku, w którym obecnie działa Cieszyński Ośrodek Kultury. W sąsiedztwie Rynku, od strony hotelu i ratusza,

usytuowany jest dawny pałac hrabiów Larischów, który od 1931 roku jest siedzibą Muzeum Śląska Cieszyńskiego. Wejście do muzeum znajduje się obecnie od strony Parku Pokoju (nazwa nawiązuje do podpisanego w 1779 roku pokoju kończącego wojnę między Austrią a Prusami). Tam też zobaczymy m.in. posąg założyciela muzeum jezuity ks. Leopolda Jana Szersznika.

W naszej wędrówce po Cieszynie kierujemy się ulicą Menniczą do Starego Targu. Stoi tu gotycka rzeźba Madonny z Dzieciątkiem z 1368 roku, która pierwotnie znajdowała się w rotundzie św. Mikołaja, a od XVIII wieku na kolumnie przed zamkiem. Dopiero w 1844 roku rzeźbę przeniesiono w obecne miejsce.

Ze Starego Targu widoczny jest fragment ulicy Głębokiej, gdzie dostrzeżemy charakterystyczną czerwoną kamienicę. Budynek wzniesiony został w 1898 roku, w stylu renesansu niemieckiego. Dawniej był to tzw. Dom Niemiecki, obecnie ma tu swoją siedzibę Biblioteka Miejska.

Spacerując dalej ulicą Menniczą dostaniemy się do Placu Teatralnego, na którym w latach 1908-1910

wzniesiono budynek teatru im. Adama Mickiewicza. Wcześniej, przed pożarem z 1789 roku, znajdował się tutaj kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, a następnie koszary.

Po przeciwnej stronie teatru, przy ulicy Menniczej 46, w tzw. kamienicy Bludowskich z 1719 roku, swą siedzibę ma Cieszyńska Książnica z cennym zbiorem rękopisów, inkunabułów i starodruków oraz największa i najcenniejsza biblioteka ks. Leopolda Jana Szersznika, z księgozbiorem pochodzącym z XV-XIX wieku. Ogółem zbiory Książnicy liczą ponad 130 tysięcy woluminów. Budynek ten jest również siedzibą cieszyńskiego oddziału Archiwum Państwowego.

Na zakończenie zachęcamy do przechadzki ulicą Głęboką, przy której podziwiać można wiele zabytkowych kamienic mieszczańskich. W jednej z nich, przy numerze 50, swą siedzibę ma Muzeum Drukarni, wpisane na Szlak Zabytków Techniki województwa śląskiego.

Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny

Rotunda św. Mikołaja**Biblioteka w tzw. Domu Niemieckim przy ul. Głębokiej****Zabudowa ul. Menniczej****Dom Narodowy przy Rynku**

50-lecie nowej zajezdni tramwajowej w Gliwicach

Dzień Otwarty Zajezdni Tramwajowej w Gliwicach

sobota **17.09.2022 r.**
w godz. **11:00–18:00**

W programie m.in.

Parada tramwajów

Zwiedzanie Zajezdni

Nauka jazdy tramwajem

Majka i Minionki

Gylda Hirtir – wikingowie

Orkiestra Dęta
„Tramwaje Śląskie”

ELVIS LIVE
Arkadiusz Zgoda-Giczański

ABBA i Boney M Tribute Band

Teatrzyk Iluzji Cornelli

ENERGY FOLK

i wiele innych atrakcji

Szczegóły na www.tram-silesia.pl

Organizator

Patronat honorowy
Prezydenta Miasta Zabrze

Patronat medialny

Partnerzy

Czy Spodek znowu odleci?

Fot. Marcin Bulanda

Mistrzostwa Świata w Siatkówce Mężczyzn wracają do naszego kraju po ośmioletniej przerwie. W 2014 roku Polacy zapoczątkowali swoją złotą serię, a następnie potwierdzili wielką klasę w Turynie w 2018. Teraz ponownie zaliczają się do ścisłego grona faworytów.

Współgospodarzem tegorocznej imprezy jest Słowenia. Mecze są rozgrywane w trzech miastach: Katowicach, Gliwicach i Lublanie. Rywalizacja o tytuł najlepszej siatkarskiej drużyny globu rozpoczęła się 26 sierpnia i potrwa do 11 września. Biało-Czerwoni prowadzeni przez serbskiego trenera Nikolę Grbicia bez trudu zapewnili sobie awans do kolejnej fazy rozgrywek, udanie rozpoczynając rywalizację w grupie C. W katowickim Spodku zmierzyli się z Bułgarią i Meksykiem (obydwa mecze wygrane po 3:0) oraz ze Stanami Zjednoczonymi (mecz został rozegrany 30 sierpnia, już po zamknięciu tego wydania gazety).

Dodajmy, że w Katowicach gości także grupa A, do której trafiły reprezentacje: Serbii, Ukrainy, Tunezji i Portoryko. Pozostałe dwie grupy rozgrywają swe mecze w Lublanie. Mecze jednej ósmej finału oraz ćwierćfinałów podzielono pomiędzy Gliwice oraz Lublanę. Natomiast półfinały oraz mecze o brązowy i złoty medal odbędą się w katowickim Spodku.

– Liczę, że dzięki naszym wspaniałym kibicom i ich dopingowi Spodek ponownie odleci. Oczywiście, szczególnie mocno będziemy trzymali kciuki za naszą reprezentację, byśmy to właśnie ich zobaczyli na najwyższym stopniu podium po finałowym meczu w niedzielę 11 września – mówi Marcin Krupa, prezydent Katowic.

10 i 11 września w Katowicach działać będzie Strefa Kibica, gdzie na telebimie obejrzymy mecze półfinałowe i wielki finał. Z uwagi na odbywające się w tym czasie wydarzenia w Strefie Kultury oraz na placu przed Spodkiem, strefa mogąca pomieścić 3000 widzów zlokalizowana zostanie przy Pomniku Powstańców Śląskich. Pozwoli to dodatkowej liczbie kibiców oglądać najważniejsze spotkania tegorocznego championatu w bezpośrednim sąsiedztwie ich rozgrywania.

Strefa będzie dostępna dla kibiców od godzin popołudniowych. Transmisje spotkań będą rozpoczynały się zgodnie z planowanymi transmisjami telewizyjnymi, jednak ze względu na specyfikę transmisji na żywo, mogą one podlegać drobnym przesunięciom. Planowo 10 września, mecze półfinałowe rozpoczynać się będą o godz. 18:00 i 21:00. Natomiast 11 września mecz o trzecie miejsce rozpocznie się o godz. 18:00, a spotkanie decydujące o mistrzostwie świata rozpocznie się o 21:00.

W dniach i porach działania Strefy Kibica zwiększona zostanie pojemność oraz częstotliwość wybranych linii tramwajowych oraz autobusowych, kursujących w okolicach katowickiego Spodka. Szczegółowe informacje na ten temat udostępnione są na stronie internetowej rj.metropoliaztm.pl/news

red

Drodzy Pasażerowie! Każdy z Państwa wie, że tramwaj jeździ po szynach. Większość jest też świadoma, że napędzany jest elektrycznością. Z pewnością jednak wiele elementów związanych z eksploatacją tramwaju może być dla Państwa nieznanych, niejasnych bądź niezrozumiałych. Zatem: Jak działa tramwaj? Na to ogólne pytanie postaramy się dość wyczerpująco odpowiedzieć na łamach „Silesia Tram News”.

Najnowsze wcielenie „stopiątek”

Wagony rodziny 105N, przez lata najpopularniejsze tramwaje w Polsce, przechodziły kilka modernizacji i zmian. Poznali już Państwo niemal wszystkie. Przed nami ostatnia akcja modernizacyjna – w ramach projektu unijnego w latach 2012-2014 zmodernizowanych zostało 75 wagonów.

Zakres modernizacji prowadzonej w ramach unijnego projektu inwestycyjnego był bardzo duży. Pudła wagonów zostały rozebrane do szkieletu, wyczyszczone i pomalowane; wagony zyskały nowe poszycie boczne z blachy oraz ściany czołowe z tworzywa sztucznego. Wymieniono wszystkie podzespoły wewnętrzne tramwaju: napęd z przetwornicą statyczną, płyty drzwi z elektronicznym sterownikiem i funkcją rewersu zapobiegającą przytrzaśnięciu pasażera, siedzenia wyłożone materiałem tekstylnym, nagrzewnice ogrzewające wnętrze wagonu, wszystkie okna, zabudowę ścian i sufitu z laminatu, oświetlenie wpuszczone w sufit, odbierak prądu na dachu, informację pasażerską z wyświetlaczami LED i zapowiedziami przystanków oraz nowoczesne stanowisko motorniczego – wyposażone w klimatyzację, nowy pulpit, ręczny zadajnik jazdy i ergonomiczny fotel. Wózki w wagonach zostały poddane remontowi kapitalnemu, w czasie którego wymienione zostały silniki na silniki asynchroniczne prądu przemiennego.

Prace modernizacyjne były prowadzone w chorzowskim Zakładzie Usługowo Remontowym – 30 wagonów (z czego 15 pudeł we wrocławskim Protramie) oraz w poznańskim Modertransie – 45 sztuk (z czego 20 u podwykonawcy – MPK Łódź). Część wagonów wykonano w wersji bez kabiny motorniczego, jako doczepne (w Chorzowie powstało 10 takich wagonów, a w Poznaniu 5 sztuk). Wagony zostały pomalowane w nowy schemat barw wzorowany na wcześniej przemalowanych podczas remontów wagonach 116Nd. Barwą dominującą pozostała czerwień, w linii okien krem został zastąpiony czernią, nad oknami wróciła czerwień z kremowym paskiem

Zmodernizowane wagony jako linia nr 14 na ul. Kościuszki w Katowicach

namalowanym na dodanej podczas modernizacji osłonie dachowej. Zastosowane zmiany bardzo korzystnie wpłynęły na zmniejszenie zużycie energii elektrycznej oraz ich awaryjności i poprawiły wygląd wagonów. Nie bez znaczenia jest również wygoda pracy motorniczych, którzy zyskali znacznie lepsze warunki pracy.

Kluczową zmianą przeprowadzoną podczas modernizacji była wymiana układu napędowego na napęd asynchroniczny trójfazowy prądu przemiennego wraz z wymianą silników. Aby takie nowe, bezobsługowe (bo nie ma w nich szczotek i komutatora) klatkowe silniki asynchroniczne mogły pracować, trzeba zastosować falowniki dla każdego z 4 silników w wagonie. Podczas rozruchu wagonu falownik zamienia prąd stały z sieci trakcyjnej na zmienny trójfazowy o napięciu około 380V, czyli podobne jak w gniazdku siłowym. Różnicą jest jedynie częstotliwość, która w gniazdku jest stała – 50Hz, natomiast w tramwaju jest zmienna i zależna od prędkości wagonu. Zaletą takiej zmiany jest również zwiększenie mocy silnika o ok. 20% do 50kW względem starego 41,5kW, przy zachowaniu tych samych gabarytów. Przekłada się to na zwiększenie przyspieszenia i opóźnienia (hamowania elektrodynamicznego), przez co wagon jest bardziej dynamiczny. Podczas hamowania silnik generuje prąd przemienny trójfazowy, który jest „prostowany” w falowniku, działającym w tym przypadku, jako prostownik. Na wyjściu uzyskujemy prąd stały, który może być oddany do sieci (hamowanie elektrodynamiczne odzyskowe) i wykorzystany przez inny pojazd lub jest przesyłany do oporów hamowania, w których zamieniany jest na ciepło (strata energii). Dzieje się tak jednak tylko wtedy, gdy nic nie jest w stanie skonsumować tej energii (np. nie ma innego wagonu w pobliżu, co się zdarza np. nocą). Za prawidłowe funkcjonowanie całego układu odpowiada komputer, który steruje wszystkimi systemami, w tym również pracą przetwornicy wraz z wentylatorami (dzięki temu na postoju szum wentylatorów jest minimalny z powodu zmniejszenia ich obrotów). Komputer oprócz sterowania nadzoruje i rejestruje pracę podzespołów. Wszystkie informacje są wyświetlane na panelu motorniczego.

Po zakończeniu modernizacji tych wagonów został wykonany jeszcze jeden wagon, o numerze 788, który wcześniej uległ wypadkowi. W ramach prac naprawczych otrzymał on identyczne podzespoły (oprócz siedzeń) jak wagony unijne. W ten sposób kończymy opowieść o wagonach rodziny 105. Na swoją kolej czekają już wagony przegubowe.

Adrian Pander

Skład pierwszych wagonów zmodernizowanych przez ZUR (105NF S) na terenie zakładu w Chorzowie

Uwaga konkurs!

Stwórz tramwajową planszówkę

Badania ankietowe oraz wyniki sprzedaży wskazują jasno, że gry planszowe są jedną z ulubionych rozrywek Polaków. Dlatego, z okazji zbliżającego się Europejskiego Tygodnia Mobilności, spółka Tramwaje Śląskie S.A. ogłosiła konkurs na projekt tramwajowej planszówki. Termin nadsyłania zgłoszeń upłynie 11 września.

Ile razy grając w planszówki pomyśleli Państwo, że to czy tamto można było zrobić inaczej, lepiej? Że aż prosi się, żeby dodać jakąś funkcjonalność lub zmienić zasady? Teraz nadarza się okazja, by swoje pomysły przenieść do rzeczywistości. Spółka Tramwaje Śląskie S.A. ogłosiła konkurs pn. „Zaprojektuj rodzinną planszówkę z tramwajami”. – Jego założenie jest proste. Chodzi o to, by zaprojektować grę dla całej rodziny, której scenariusz będzie ściśle wiązać się z komunikacją tramwajową. To jedyny element wymagany, resztę zostawiamy fantazji uczestników – mówi Andrzej Zowada, rzecznik spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Aby wziąć udział w konkursie należy stworzyć prototyp gry i opisać jej zasady, a następnie zdjęcia prototypu wraz z opisem zasad przesłać drogą elektroniczną na adres: tramwaj@tram-silesia.pl w nieprzekraczalnym terminie do 11 września. – Zależy nam oczywiście na tym, by elementy tramwajowe odpowiadały specyfice Tramwajów Śląskich. Zatem jeśli

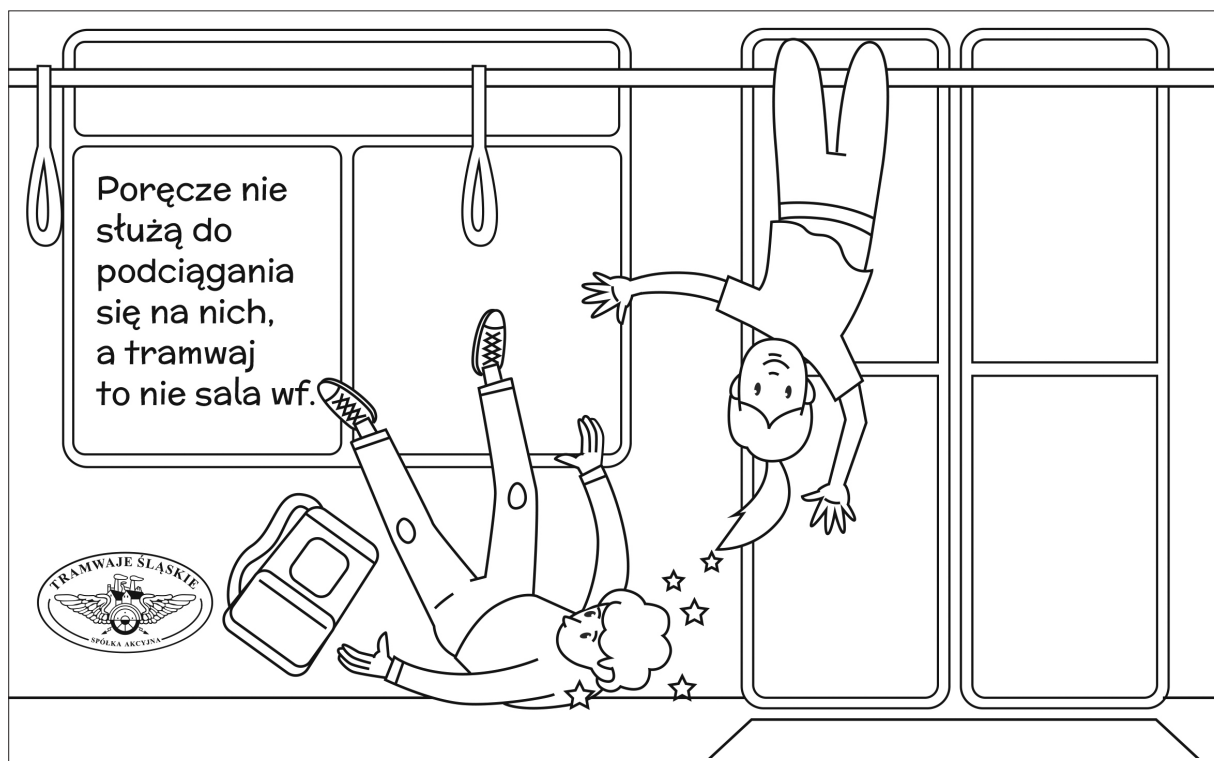
pojawiają się w grze wagony tramwajowe, to powinny być czerwone i przypominać modele eksploatowane w miastach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Jeśli pojawiają się w niej elementy miast, to powinny to być miasta, w których kursują nasze tramwaje. Na te elementy jury będzie zwracać szczególną uwagę – podkreśla Andrzej Zowada.

Przy tworzeniu gry może uczestniczyć cała rodzina czy grupa znajomych, choć oficjalne zgłoszenie musi dotyczyć jednej osoby. – To może być fantastyczna zabawa w gronie rodziny czy przyjaciół. Taka burza mózgów, erupcja pomysłów może przynieść wspaniały efekt w postaci ciekawej, wciągającej i angażującej gry, która przyniesie rewelacyjną rozrywkę. Jeśli któryś z projektów okaże się odpowiedni, nie wykluczamy, że zlecimy profesjonalnej firmie stworzenie gry na podstawie zwycięskiego projektu, która będzie wspaniałym tramwajowym gadżetem – dodaje rzecznik.

red

Pokoloruj tramwajowy świat

Zapraszamy najmłodszych Czytelników do zabawy w kolorowanie. Co miesiąc, w tym miejscu, znajdziecie obrazki o tematyce tramwajowej. Od dziecięcej wyobraźni i pomysłowości zależeć będzie jakimi wypełnią się one kolorami. Pora szykować kredki i do dzieła!

Krzyżówka panoramiczna

Szczapy koło kominka	▼	Do niego dążymy	▼	Podgrzewacz w bufecie	▼	Skok w wodę	▼	Bargiel	▼	Imię Londona
		Zaliczka				Bliźniak		Dowcip		
Ubranko malucha jak kukła	▼		▼		▼		▼		▼	Epidemia, mor
▶										▼
Jerzy, reżyser "Faraona"	▶			Koleżanka Bolka i Lolka		Pręt sapera Persy, lwy itp.	▶			
... kiełbasiany lub toksyna żmii		Gwałtowne natarcie na przeciwnika	▶			Chińska patelnia		Potrząsk na ptaki	Płynący lód	
▶										
Łapie bezpieczne psy		Odlamek skalny	▶		Pracuje przy obrabiarce	▶				
								Wąż u Kiplinga	▶	

Litery w kolorowych kratkach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie

Wśród czytelników, którzy nadeślą prawidłowe rozwiązania do 15 września na adres wydawcy rozlosujemy nagrody rzeczowe. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów.
Rozwiązania można przysyłać pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl).
Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.